

تحلیل زمانی - مکانی بروز سرقت در شهر اردبیل

ارسطویاری حصار^۱ - استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران.
محمدحسن یزدانی - دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران.
اصغر پاشازاده - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۱/۱۹

چکیده

امروزه یکی از مهمترین تهدیدات جامعه بشری مربوط به جرایم انسانی به ویژه سرقت اموال است. عوامل گوناگونی زمینه‌ساز بروز سرقت هستند که عامل زمان و مکان از مهمترین عوامل بوده و ضرورت دارد در این خصوص تحقیقات علمی صورت بگیرد. در همین راستا، تحقیق حاضر به دنبال بررسی زمان و مکان بروز سرقت‌های شهر اردبیل است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، پژوهشی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها پژوهشی توصیفی-تحلیلی محسوب می‌شود و جامعه آماری آن شامل کلیه سارقان که در نیمه نخست سال ۱۳۹۶ در زندان اردبیل دوران محکومیت خود را می‌گذرانند، است که به روش تمام شماری از همه ۲۳۳ نفر پرسشنامه تکمیل شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از آزمون‌های آماری خی‌دو، کرامز در قالب نرم‌افزار SPSS برای آزمون فرضیات تحقیق و از نرم‌افزار ArcGIS برای نمایش گرافیکی توزیع محل سکونت و محل وقوع سرقت استفاده شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سرقت‌ها اکثراً از طرف افراد متعاد، سابقه‌دار و دارای مشکل مالی، در فصل تابستان (به ویژه شهریورماه)، در طول شب و آخر هفته و در بافت‌های تازه‌ساخت و مرفه‌نشین رخ داده و با توجه به مشابهت بالا بین محل سکونت و محل وقوع سرقت (مشابهت ۴۴/۵ درصدی در بافت تازه ساخت، ۳۳/۳ درصدی در بافت ارگانیک، ۴۳/۸ درصدی در بافت حاشیه‌ای، ۴۴/۸ درصدی در بافت میانی و ۲۵ درصدی در بافت روستاهای ادغامی) می‌توان گفت که بین محل سکونت و محل وقوع سرقت رابطه معنی‌داری در سطح آماری ۹۵ درصد وجود دارد. نهایتاً اینگونه نتیجه‌گیری می‌شود که سرقت‌های شهر اردبیل در زمان و مکان خاصی رخ می‌دهند و در این خصوص پیشنهادهایی برای پیشگیری و کاهش سرقت ارائه شده است.

واژگان کلیدی: جرایم سرقت، مکان سرقت، زمان سرقت، زندانی، شهر اردبیل.

۱ این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی "شناسایی عوامل موثر بر وقوع جرم سرقت در بین سارقان شهر اردبیل" می‌باشد، که در بهار ۱۳۹۷ با حمایت مالی حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی اجرا شده است.

۲ نویسنده مسئول مقاله: a_yari@uma.ac.ir

۱. مقدمه

یکی از شاخصه‌های مهم حیات اجتماعی سالم در هر جامعه‌ای وجود میزان قابل قبولی از امنیت در آن برای کلیه شهروندان است که در پرتو آن می‌توانند به فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی روزمره‌شان بپردازند (Hedayati & Abasi, 2009: 177). سرقت در میان انحرافات رفتاری و اجتماعی تقریباً از جمله مواردی است که در اغلب زمان‌ها و مکان‌ها جرم و عمل نابهنجار بوده و به آن به عنوان عمل منفی نگریسته می‌شده است. جرم سرقت از با سابقه‌ترین جرایم بشری است که در جامعه‌های مختلف به شیوه‌های گوناگون دیده می‌شود و پدیده‌ای است که همزمان امنیت مالی و جانی افراد و جامعه را برهم می‌زند و از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. با توجه به ابعاد پیچیده و تأثیرگذار مسئله سرقت، ضرورت اجرای چنین تحقیقاتی دو چندان می‌شود؛ زیرا بی‌توجهی به آن و یا تأخیر در بررسی علل پیدایی آن، نتایج منفی سرقت از لحاظ مالی و روانی گسترده‌تر شده و آسیب‌هایی را به امنیت اجتماعی وارد خواهد کرد (Safa & Foladi, 2016: 127). از همین رو، نتایج این تحقیق و راهکارهای ارائه شده در صورت اجرایی شدن می‌تواند از ضرورت و اولویت خاصی برخوردار باشد. همانگونه که پیش از این بیان شد، سرقت می‌تواند در محدوده زمانی و مکانی خاصی رخ دهد. بنابراین هدف اصلی این پژوهش شناسایی عوامل مؤثر زمانی و مکانی بر وقوع جرم سرقت در شهر اردبیل است و محقق به دنبال پاسخ به این سؤال اساسی است که در چه زمان و مکانی سرقت‌های شهر اردبیل رخ می‌دهند؟

در زمینه جرم سرقت تا به حال مطالعات و تحقیقات زیادی انجام پذیرفته و این پدیده از منظرهای متعددی مورد بررسی قرار گرفته است. اما از آنجایی که هدف این تحقیق زمان و مکان بروز سرقت است، تنها به تحقیقات صورت گرفته در این خصوص اشاره می‌شود.

عبدی و همکاران (۲۰۰۸) در مقاله‌ای با عنوان عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های به عنف شهرستان کرج به این نتیجه دست یافته‌اند که موقعیت جغرافیایی، ناوگان مسافری (خودروهای شخصی)، وجود افراد مهاجر و ضعف توان عملیاتی پلیس در وقوع سرقت‌های به عنف مؤثر بوده است (Abdi et al, 2008). مرشدی به بررسی پدیده سرقت در شهرستان خوی پرداخته و عوامل مؤثر در انتخاب مکان سرقت از منازل را در این شهرستان مورد بررسی قرار داده است. بنا بر نتایج حاصله از این پژوهش شرایط محیطی محل وقوع جرم و عامل مکان و زمان در شکل‌گیری سرقت بیشترین تأثیر را دارد (Morshedi, 2009). بارانی و همکاران به تحلیل الگوهای مکانی-زمانی بزهکاری در مناطق شهری (مطالعه موردی جرایم سرقت به عنف و شرارت و باج‌گیری در بخش مرکزی شهر تهران) پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق آنها نشان می‌دهد که وقوع جرایم سرقت به عنف، شرارت و باج‌گیری در جامعه مورد مطالعه از الگوهای مکانی و زمانی خاص پیروی می‌کنند و بیشتر جرایم در روزهای شنبه، یکشنبه و چهارشنبه و غالباً روز و وقت اداری رخ می‌دهند. مرکز نقل کانون‌ها در قسمت‌های

مرکزی و شمال شرقی بخش مرکزی شهر تهران شکل گرفته است (Barani et al, 2010). هیلر و سهباز الگوهای جرایم سرقت را در شبکه خیابان‌های شهر لندن بررسی کرده‌اند (Hillier & Sahbaz, 2010). نتایج حاکی از آن است که سرقت از منزل‌ها و مغازه‌های خیابان‌های اصلی شهر بیشتر از سایر نقاط شهری اتفاق می‌دهد. بیانلو و همکاران مطالعه‌ای با عنوان بررسی تطبیقی سرقت‌های ایستگاهی و غیرایستگاهی در شهرستان زنجان در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ انجام داده‌اند و یافته‌های تحقیق بیانگر آن بود که بین نحوه سرقت و محل سکونت و نحوه سرقت و محل تولد سارقان رابطه معنی‌داری وجود دارد. در حالی که بین متغیر نحوه سرقت با متغیرهای تأهل، جنسیت و سواد رابطه معنی‌داری وجود نداشته است (Binalo et al, 2011). رضوانی و همکاران پژوهشی با عنوان جغرافیای جرم در نواحی روستایی با تأکید بر سرقت دام در بخش چهاردولی شهرستان قره‌به این نتایج رسیده‌اند که از سال ۲۰۰۵ سرقت احشام سیر صعودی داشته و هر سال بر تعداد آنها افزوده می‌شود. علاوه بر این پراکندگی سرقت دام در فصل‌های مختلف سال متفاوت بوده و بیشترین درصد آن در فصل زمستان رخ داده که با بیکاری فصلی در این فصل قابل توجیه است (Rezvani et al, 2011). سجادیان و همکاران در پژوهشی به عنوان بررسی مکانی کانون‌های انواع جرایم سرقت در شهر اهواز، با استفاده از GIS به شناسایی مراکز در سطح شهر اهواز پرداخته‌اند که بیشترین میزان سرقت در آنها اتفاق افتاده باشد. بعد از تحلیل‌های صورت گرفته در تحقیق خود به این نتیجه نایل آمده‌اند که کانون اصلی سرقت در شهر اهواز، منطقه جنوب غرب اهواز و حد فاصل پردیس تا بیمارستان شهید بقایی است. بنابراین در این پژوهش فرضیه تحقیق که به مرکزیت جرایم در هسته‌های مرکزی شهر اشاره داشت، تأیید نشد (Sajadiyan et al, 2012).

با توجه به تحقیقات صورت گرفته می‌توان گفت که زمان و مکان بروز سرقت امری نسبی است و زمان و مکان بروز آن دارای قطعیت نیست و با توجه به این که هر محدوده سکونتی شرایط زمانی و مکانی خاصی را دارد، انجام تحقیق در خصوص زمان و مکان بروز سرقت در شهر اردبیل امری ضروری است؛ چراکه چنین تحقیقی برای شهر اردبیل صورت نگرفته است.

۲. مبانی نظری

سرقت واژه‌ای عربی از ماده «سَرَقَ» از مصدر ثلاثی مجرد (سرقه) به معنای برداشتن چیزی از کسی با حیله و فریب یا در خفا و پنهانی یا برداشتن مخفیانه چیزی به وسیله کسی که حق برداشتن آن را نداشته باشد. در فرهنگ فارسی نیز واژه سرقت به معنای دزدیدن و دزدی کردن یا بردن مال دیگری آمده است (Atshaneh & Amiri, 2010: 105). عوامل مؤثر بر وقوع جرم بسیار متنوع و متعدّدند اما از نظر محققان شایع‌ترین عوامل مؤثر بر وقوع جرم عبارتند از: الف- عوامل درونی: شامل عوامل فردی (بیولوژیک)، جنس، سن، سوابق بیماری، عوامل ارثی و ژنتیک، ترس، بدبینی، خودپسندی، قدرت‌طلبی، جنون، عقده‌ها، بیماری‌های عصبی و روانی و ... ب- عوامل بیرونی: ویژگی‌های محیط طبیعی،

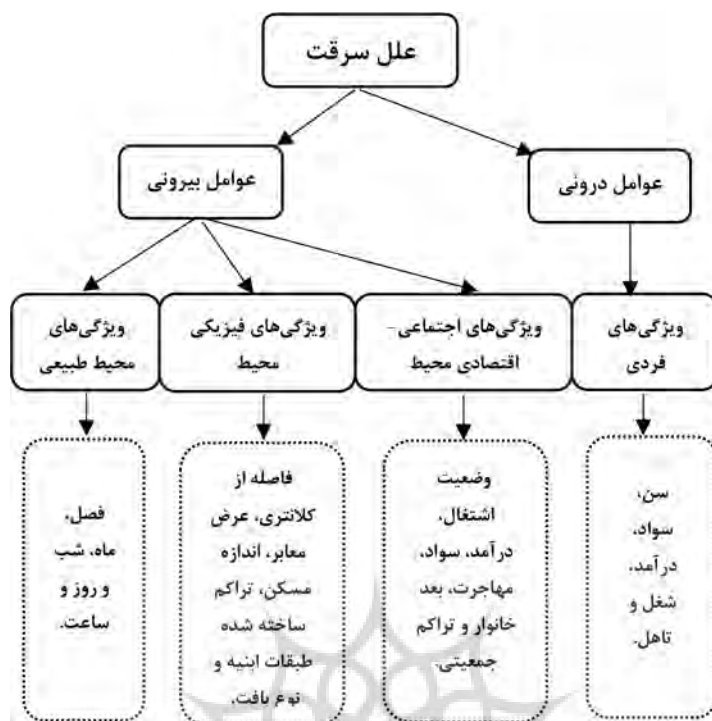
وضع آب و هوا، فصول، شب و روز، درجه حرارت، رطوبت و باد و ... ویژگی‌های محیط اجتماعی (انسانی)، شهر، روستا، محله، کوچه، مسکن، خانواده، دوستان، معاشران، مهاجرت و پیشه فرهنگی از جمله عوامل بیرونی مؤثر بر وقوع جرم هستند. برخی از شرایط محیطی و ویژگی‌های مکانی عرصه‌های جرم‌خیزی که در ارتکاب جرم به وسیله مجرمان تسهیل‌کننده اعمال مجرمانه آنها شده یا عاملی تأثیرگذار بر افزایش میل به ارتکاب جرم به حساب می‌آیند. تاریکی از جمله عواملی است که می‌تواند به شدت از کنترل اجتماعی بکاهد. این امر باعث می‌شود تا احتمال وقوع برخی جرایم بیشتر شود. سرقت در تاریکی بیشتر از مواقع روشنایی روز رخ می‌دهد. در مقایسه با ویژگی تاریکی، خلوتی محل وقوع جرایم از اهمیت نسبتاً بیشتری برخوردار است. برخی از انواع سرقت بیشتر از آن که متکی به تاریکی باشد، به عامل خلوتی محل نیازمند است. تراکم در شهرها اثرات انکارناپذیری بر اشباع ظرفیت‌های تحمل‌پذیری انسان بر جای می‌گذارد و زمینه مناسبی برای واکنش ناهنجار و ارتکاب جرم به شمار می‌رود. همچنین از بررسی شبکه معابر شهری در بافت‌های قدیم می‌توان نتیجه گرفت که این بافت‌ها با تراکم کنونی جمعیت و همچنین کاربری‌های امروزی همخوانی ندارند. مشخصه‌های بسیاری مانند عدم دسترسی مطلوب در این بافت‌ها از جمله عوامل مؤثر در وقوع جرم است. از سویی در بافت‌های جدید شهری اگرچه تعدادی از جرایم متداول در بافت‌های قدیمی کاهش می‌یابند، ولی وقوع بعضی از جرایم دیگر مانند سرقت، به دلیل عبور و مرورهای وسایط نقلیه غیربومی افزایش می‌یابند (Varai et al, 2011: 140-142).

در اغلب دیدگاه‌های جرم‌شناسی، تنها به عوامل فردی مؤثر بر وقوع جرم توجه شده و اغلب از تأثیر محیط بر رفتار، یعنی ویژگی‌های مهم محیطی که فرد را به سوی ارتکاب عمل مجرمانه سوق می‌دهد، غفلت می‌شود. نظریه ورهیاقتی که بیشتر به عوامل و ویژگی‌های محیطی (موقعیت مناسب برای ارتکاب جرم) در وقوع جرایم تأکید می‌کند، با عنوان نظریه فرصت نام‌گذاری شده است. نظریه فرصت در جرم‌شناسی به زمان و مکان وقوع جرم توجه می‌کند و بر این اساس استوار است که برخی از موقعیت‌ها برای جرم مساعدتر از سایر موقعیت‌هاست (Rezvani et al, 2011: 45). با بررسی مطالب مرتبط با نظریه فرصت‌های بزهکاری (جرم) به چند دیدگاه معروف در حوزه تبیین جرم برمی‌خوریم. هر یک از این دیدگاه‌ها (دیدگاه فعالیت‌های روزمره، دیدگاه الگوی جرم، دیدگاه انتخاب معقول و دیدگاه کانون‌های جرم‌خیز) ارتکاب جرم و زمینه‌های تسهیل‌کننده بروز اعمال مجرمانه را از زاویه‌ای خاص بررسی کرده‌اند و نهایتاً همه آنها به این نقطه مشترک رسیده‌اند که فرصت‌های جرم اهمیت فراوانی در وقوع جرم یا پیشگیری از آن دارند و عامل زمان و مکان از عوامل مهم در بروز جرم است. ۱- دیدگاه فعالیت روزمره: فعالیت روزمره بر این اعتقادند که فرصت‌های قربانی شدن به طور ناموزون در میان جمعیت توزیع شده و وابستگی آشکاری با نحوه سپری کردن زمان به وسیله قربانیان دارد (Plass & Carmody, 2005: 236) و به عامل مکان

و زمان تأکید خاصی دارد. این دیدگاه به دنبال تشریح این است که چگونه زندگی هر روزه، تجمع همزمان شرایط لازم را در فضا و زمان فراهم می‌کند. ۲- دیدگاه انتخاب عقلانی: معتقد است افراد تا اندازه‌ای تصمیم منطقی را بر این اساس می‌گیرند که بیشترین سود و کمترین زیان و ضرر را داشته باشند (Bertav et al, 2013: 5-7). با توجه به این که مکان، زمان و انسان (مجرم) عناصر مهم ارتکاب جرم هستند، با درک صحیح قواعد منطقی مجرمان و انتخاب مکان و زمان وقوع رفتار مجرمان می‌توان نسبت به جلوگیری از وقوع جرم خصوصاً پیشگیری از جرایم سرقت اقدام نمود (Abdi et al, 2008: 65). ۳- دیدگاه کانون‌های جرم‌خیز: این واژه، به معنای یک مکان یا محدوده جغرافیایی است که میزان بزهکاری در آن بسیار بالاست. محدوده این مکان می‌تواند بخشی از یک شهر، محله، چند خیابان مجاور هم و حتی ممکن است یک خانه یا مجتمع مسکونی باشد (Kalantari et al, 2010: 148). رویکرد کانون‌های جرم‌خیز بر بزهکاری در سطح شهر تمرکز دارد و به دنبال کشف ارتباط و تغییرات در بین و میزان جرایم ارتكابی يك شهر در فصول مختلف یا ماه‌های مختلف سال، روزهای هفته و ساعات مختلف شبانه‌روز است. این شیوه تحلیل به شناسایی بهتر نقاط جرم‌خیز و الگوهای مختلف بزهکاری کمک می‌کند و بدین ترتیب دست‌اندرکاران قضایی و انتظامی می‌توانند کمک نمایند (Tavakoli, 2005: 75) و این که در نظریه بوم‌شناسی جنایی (مکتب شیکاگو)، به تأثیر زیستگاه فردی و محل زیست فرد در رفتار مجرمانه فرد اشاره شده است. شاو و مک کی دریافتند که مناطق مستعد جرم در واقع محله‌های فقیرنشین و منطقه در حال تحول شهر بوده که دارای مشکلات اجتماعی مختلف از قبیل محرومیت، خانواده‌های از هم پاشیده، بیکاری و ... است. در واقع دیدگاه اکولوژی بر محیط و فضایی که مجرم در آن مرتکب جرم می‌شود، تأکید دارد و شرایط محیطی چون نوع کاربری اراضی و شکل و سیمای شهر را در بروز جرایم بسیار مؤثر می‌داند (Abdollahi-hagi, 2004: 36). در همین خصوص نظریه پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی معتقد است که طراحی مناسب و استفاده مؤثر از محیط می‌تواند منجر به کاهش ترس و میزان بروز جرم شده و کیفیت زندگی را ارتقا بخشد. طراحی شهری و اداره بهتر آن می‌تواند بزهکاران را غافلگیر کند. این امر نشان می‌دهد که بزهکاران بیشتر دنبال مکان‌هایی می‌گردند که خطر مشاهده شدن کمتر باشد و دیرتر دستگیر شوند (Kalantari et al, 2010: 143). نهایتاً نظریه فضای قابل دفاع، بر ویژگی‌های محیطی و انواع طراحی محیط و تأثیر آن بر رفتارهای مجرمانه تأکید دارد (Salami, 2012: 92). با توجه به مطالب بیان شده، مدل مفهومی تحقیق به شکل زیر است (تصویر شماره ۱) که در واقع متغیرهای بررسی شده در این تحقیق را شامل می‌شود (گفتنی است که عوامل زیادی در بروز سرقت نقش دارند اما در این تحقیق برخی از آنها مورد بررسی عمیق قرار گرفته و همانگونه که مشخص است، بین ویژگی‌های فردی، اقتصادی-اجتماعی، فیزیکی و طبیعی ارتباط وجود دارد. به عنوان مثال، سطح درآمد فرد سارق (از ویژگی‌های فردی) بر وضعیت درآمد (از ویژگی‌های

اجتماعی-اقتصادی) محله هم تأثیر می‌گذارد و هم از آن تأثیر می‌پذیرد. همچنین بر نوع بافت و وضعیت ابنیه (از ویژگی‌های

فیزیکی) تأثیر گذاشته و از آن تأثیر می‌پذیرد).

تصویر شماره ۱۵: مدل مفهومی تحقیق

مرتبط با این موضوع تأیید شده و سپس پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ تعیین شد. در مرحله بعد، داده‌های گردآوری شده، بعد از ویرایش و پردازش، توصیف و تحلیل شدند. به گونه‌ای که ابتدا ویژگی‌های فردی سارقان همچون وضعیت تأهل، شغل، سواد و سن در قالب جدول توزیع فراوانی و سپس توزیع زمان سرقت از نظر ماه، روز و ساعت از طریق آزمون خی دو مورد ارزیابی قرار گرفت و این که برای تحلیل پراکنش فضایی محل سکونت سارقان و محل سرقت آنها از نرم‌افزار ArcGIS استفاده شد. در انتها، رابطه بین محل سکونت و محل وقوع سرقت از طریق آزمون کرامرز در قالب نرم‌افزار SPSS بررسی شد. گفتنی است که متغیرهای تحقیق حاضر از نظریه‌ها و پیشینه تحقیقات انجام شده، استخراج شده که در جدول شماره ۱۵ ارائه شده‌اند.

۳. روش تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، پژوهشی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها پژوهشی توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری تحقیق، سارقان شهر اردبیل هستند که برای دسترسی به داده‌های دست اول از آنها، از طریق همکاری با مسئولان زندان شهر اردبیل (در نیمه اول سال ۱۳۹۶)، اقدام به جمع‌آوری پرسشنامه مجرمان شد. در همین راستا، از ۱۱۳۵ نفری که دوران محکومیت خود را در زندان اردبیل می‌گذرانند، تعداد ۲۳۳ نفر از آنها جرم سرقت داشتند که به روش تمام شماری از آنها پرسشنامه تکمیل شد. گفتنی است که به خاطر محقق ساخته بودن پرسشنامه، قبل از توزیع و تکمیل نهایی آن، روایی محتوای سئوالات پرسشنامه از نظرات کارشناسی اساتید و متخصصان

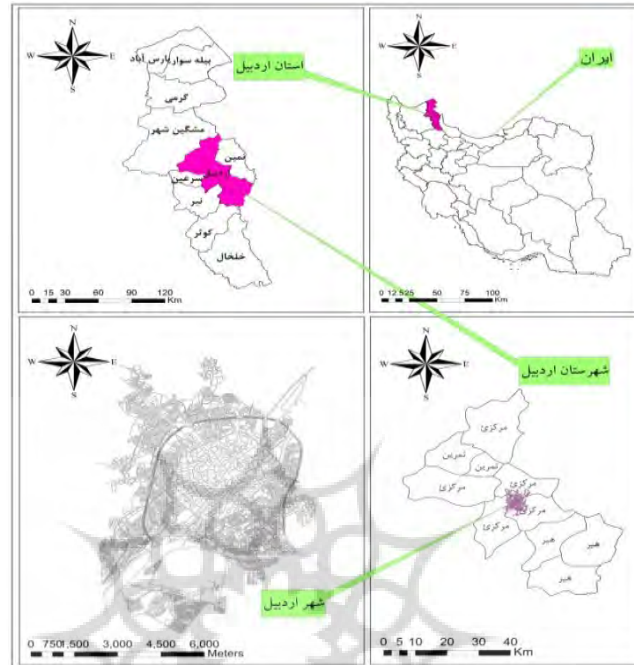
جدول شماره ۱۵: جدول متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق	تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق	نظریه‌ها و پیشینه‌های مربوط به متغیرهای تحقیق (منابع)
ویژگی‌های فردی سارقان	ویژگی‌های فردی یعنی وضعیت درآمد، وضعیت شغل، گروه سنی و سطح سواد	نظریه پایگاه اقتصادی و اجتماعی؛ نظریه بوم‌شناسی جنایی (مکتب شیکاگو)؛ Binalo et al, 2011; Rezvani et al, 2011; Abdi et al, 2008
محل سکونت و محل سرقت سارقان	منظور از محل سکونت و سرقت سارقان یعنی ویژگی‌های فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی مربوط به محل سکونت و محل سرقت سارقان	نظریه بوم‌شناسی جنایی (مکتب شیکاگو)؛ نظریه فرصت بزه‌کاری؛ نظریه کانون‌های جرم خیز؛ نظریه پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی؛ نظریه فضای قابل دفاع؛ Binalo et al, 2011; Rezvani et al, 2011; Abdi et al, 2008; Barani et al, 2010; Sajadiyan et al, 2012; Morshadi, 2009
زمان سرقت	منظور از زمان سرقت یعنی ماه، روز و ساعت سرقت	نظریه فرصت بزه‌کاری؛ نظریه کانون‌های جرم خیز Barani et al, 2010; Rezvani et al, 2011; Morshadi, 2009

۳٫۱. محدوده مورد مطالعه

شهر اردبیل به‌عنوان مرکزیت اداری-سیاسی استان اردبیل در دشتی به همین نام و به صورت شعاعی گسترش یافته است. براساس آخرین آمارگیری رسمی کشور در سال ۱۳۹۵ جمعیت شهر اردبیل ۵۲۵ هزار و ۷۰۲ نفر (۱۵۸ هزار و ۸۰۰ خانوار) و مساحت آن بیش از شش هزار و ۱۰۰ هکتار گزارش شده است. همچنین براساس آخرین گزارشات شهرداری اردبیل، شهر اردبیل دارای

پنج منطقه شهری، ۴۴ ناحیه شهری و ۱۹۷ محله شهری است. گفتنی است که در بین این محلات شهری، انواع بافت‌های شهری از جمله بافت روستای ادغام‌شده، بافت سکونتگاه‌های حاشیه‌ای و غیررسمی، بافت نیمه‌ارگانیک، بافت ارگانیک و بافت آماده‌سازی شده وجود دارد (yazdani & pashazadeh, 2018: 88). در ادامه موقعیت جغرافیایی شهر اردبیل در تصویر شماره ۲ ارائه شده است.

تصویر شماره ۲: نقشه محدوده مورد مطالعه

۴. یافته‌های تحقیق

با توجه اهداف تحقیق، بخش یافته‌های تحقیق از چهار زیربخش، ویژگی‌های فردی سارقان، مکان بروز سرقت، زمان بروز سرقت و علل بروز سرقت تشکیل شده است.

۴٫۱. ویژگی‌های فردی سارقان

با توجه به یافته‌های تحقیق در خصوص ویژگی‌های فردی سارقان می‌توان گفت که اکثر سرقت‌های شهر اردبیل از طرف سارقان رده

سنی ۲۰-۴۵ سال، مجرد، سطح سواد زیردیپلم، دارای شغل آزاد و با درآمد کمتر از یک میلیون تومان رخ داده است. این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره برابر با ۸۱/۳۵۹ و مقدار sig برابر با ۰/۰۰۰/۵ در سطح ۹۹ درصد آزمون خی‌دو معنی‌دار است. یعنی فرض یکنواخت بودن توزیع ویژگی‌های فردی سارقان رد می‌شود؛ چراکه بین فراوانی‌های مشاهده شده با فراوانی‌های مورد انتظار، تفاوت تعداد یا فراوانی وجود دارد. در ادامه جزئیات ویژگی‌های فردی سارقان در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول شماره ۲: بخش بندی ویژگی‌های فردی سارقان شهر اردبیل با استفاده از آزمون خی‌دو

ردیف	گروه سنی	فراوانی مشاهده شده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه	فرایوانی مشاهده شده	درصد	گروه درآمدی	فراوانی مشاهده شده	درصد	ردیف	گروه شغلی	فراوانی مشاهده شده	درصد	نتیجه
۱	کمتر از ۲۰ سال	۷	۳	۵۸/۲۵	-۵۱/۲۵	۱	کمتر از ۵۰۰ هزار تومان	۳۴	۱۷/۱	۴۹/۷۵	۱	بی‌سواد	۳۹	۱۷	-۶/۸
۲	۲۱-۳۰ سال	۱۰۳	۴۴/۲	۵۸/۲۵	۴۴/۷۵	۲	۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون تومان	۹۵	۴۷/۷	۴۹/۷۵	۲	سیکل	۱۳۷	۵۹/۸	۹۱/۲
۳	۳۱-۴۵ سال	۱۱۸	۵۰/۶	۵۸/۲۵	۵۹/۷۵	۳	۱ تا ۲ میلیون تومان	۶۵	۳۲/۷	۴۹/۷۵	۳	دیپلم	۳۵	۱۵/۳	-۱۰/۸
۴	۴۶-۶۰ سال	۵	۲/۱	۵۸/۲۵	-۵۳/۲۵	۴	۲ تا ۳ میلیون تومان	۵	۲/۵	۴۹/۷۵	۴	فوق دیپلم	۸	۳/۵	-۳۷/۸
۱	ردیف	گروه سنی	فراوانی مشاهده شده	درصد	نتیجه	فرایوانی مورد انتظار	درصد	گروه سطح سواد	فراوانی مشاهده شده	درصد	نتیجه	گروه شغلی	فراوانی مشاهده شده	درصد	نتیجه
۲	کارمند	۱۲	۵/۳	۴۵/۶	-۳۳/۶	۲	بی‌سواد	۳۹	۱۷	۴۵/۸	-۶/۸	کارمند	۱۲	۵/۳	۹۱/۲
۳	کارگر	۴۰	۱۷/۵	۴۵/۶	-۵/۶	۳	دیپلم	۳۵	۱۵/۳	۴۵/۸	-۱۰/۸	کارگر	۴۰	۱۷/۵	-۱۰/۸
۴	کشاورز	۳	۱/۳	۴۵/۶	-۴۲/۶	۴	فوق دیپلم	۸	۳/۵	۴۵/۸	-۳۷/۸	کشاورز	۳	۱/۳	-۳۷/۸
۵	آزاد	۱۴۹	۶۵/۴	۴۵/۶	۱۰۳/۴	۵	لیسانس و بالاتر	۱۰	۴/۴	۴۵/۸	-۳۵/۸	آزاد	۱۴۹	۶۵/۴	-۳۵/۸

۴٫۲. تحلیل‌های مکانی سرقت

منظور از تحلیل‌های مکانی مکانی سرقت، محل سکونت و محل وقوع سرقت و رابطه بین آن دو است که در ادامه ارائه شده‌اند.

۴٫۲٫۱. محل سکونت سارقان

با توجه به تصویر شماره ۳ و جدول شماره ۳ می‌توان چنین بیان نمود که محل سکونت اکثر مجرمان زندانی به جرم سرقت در شهر اردبیل، در حالت کلی پراکنده است. اما بیشترین فراوانی و تمرکز در بخش شمال غربی شهر به ویژه محلات میراشرف و سلمان آباد است. ساکنان این بخش از شهر که حاشیه‌نشین هستند و در واقع جزو محدوده‌های فرودست شهر محسوب می‌شوند، با مشکلات اقتصادی اجتماعی همچون بیکاری (بیش از ۳۰

درصد، یعنی بیشتر از آمار بیکاری ۲۵ درصدی استان اردبیل)، درآمد پایین (به طور متوسط کمتر از یک میلیون تومان برای هر خانوار، یعنی خیلی کمتر از خط فقر استان اردبیل که ۲/۲ میلیون تومان است)، سطح سواد پایین (بی‌سوادی حدود ۲۱ درصد از افراد لازم‌التعلیم، یعنی بیشتر از میانگین بی‌سوادی ۱۴ درصدی شهر اردبیل) و بعد خانوار بالا (بیش از ۴/۴ نفر در هر خانواده، یعنی بیشتر از بعد خانوار چهار نفری شهر اردبیل) روبه‌رو هستند، مشکلاتی که می‌توانند نقش پررنگی در بروز سرقت داشته باشند. همچنین تراکم جمعیت این بخش از شهر به طور متوسط بالاست (به طور متوسط بیش از ۳۰۰ نفر در هکتار، یعنی بیشتر از تراکم متوسط ۱۷۲ نفری شهر اردبیل)، اما در تراکم ساختمانی، جزو محدوده‌های کم تراکم محسوب می‌شوند (کمتر از ۶۵ درصد از فضا) و این که حدود ۸۲ درصد از بناهای این محدوده یک طبقه

جدول شماره ۲: محل سکونت سارقان شهر اردبیل

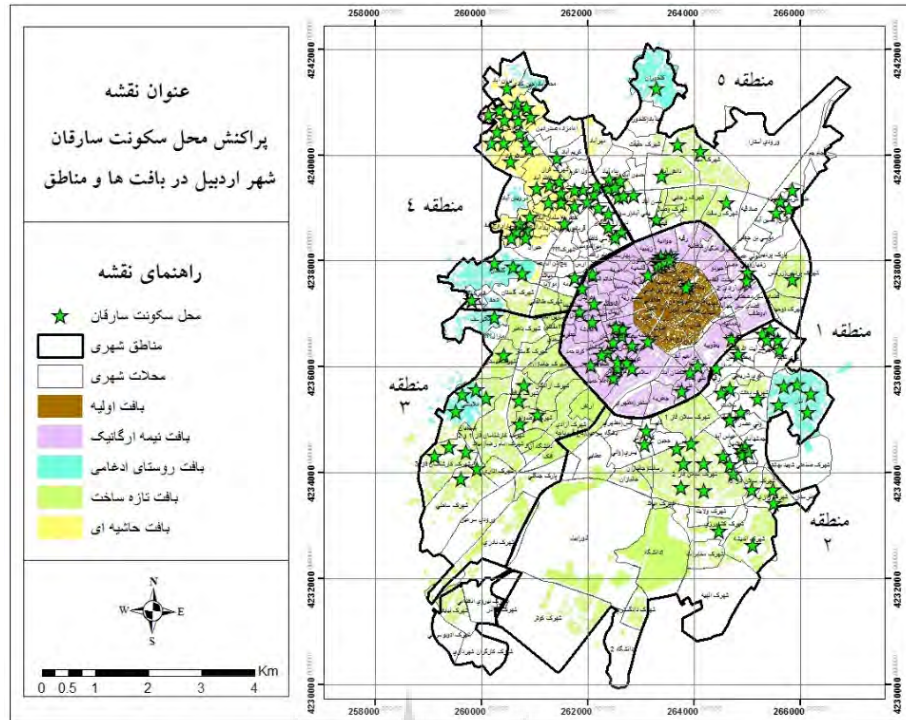
ردیف	محل/محدوده	فراوانی	ردیف	محل/محدوده	فراوانی	ردیف	محل/محدوده	فراوانی
۱	شهرک نیستان	۳۷	۲	غربیان	۱۹	۵	شهرک کارشناسان	۵
۵	نیار	۳۸	۲	کوی آزادی (توحید)	۲۰	۳	عالی قاپو	۳
۴	پناه‌آباد	۳۹	۱	قاسمیه	۲۱	۱	ایمه	۱
۱	شهرک رسالت	۴۰	۳	گل مغان	۲۲	۱	شهرک اندیشه	۱
۲	شهرک رضوان	۴۱	۲	شهرک حافظ	۲۳	۳	علی آباد	۳
۱	صفویه	۴۲	۵	هاشم آباد	۲۴	۳	علی سرباز	۳
۱	شهریار	۴۳	۹	حسینیه	۲۵	۱	باغمیشه	۱
۱	کریم آباد	۴۴	۱	ایران آباد	۲۶	۵	آزار علی	۵
۲	شهرک سینا	۴۵	۲	ژاندارمری	۲۷	۶	بهار آباد	۶
۳	کاظم آباد	۴۶	۱	کلخوران	۲۸	۸	شهرک سیلان	۸
۳	اسلام آباد	۴۷	۱	خاتم‌النبی	۲۹	۳	شهرک بعثت	۳
۲	والی	۴۸	۱	معمار	۳۰	۲	دانش	۲
۲	یوسف آباد	۴۹	۱۲	میراشرف	۳۱	۱	دانش آباد	۱
۱	زرناس	۵۰	۱	مقدس	۳۲	۱	چهارراه	۱
۴	ملاهای	۵۱	۹	سلمان آباد	۳۳	۱	شریعتی	۱
۱	ملاهادی	۵۲	۱	معجز	۳۴	۵	دروازه مشکین	۵
۱	ملایوسف	۵۳	۱	اتوبوس‌رانی	۳۵	۳	دروازه آستارا	۳
۱	فیضیه	۵۴	۳	باکری	۳۶	۱	داش‌کسن	۱
			۱۵۵	جمع کل				

حاشیه‌ای (شمال غرب شهر) و بافت نیمه ارگانیک (بخش میانی شهر) و کمترین آن هم مربوط به بافت تازه‌ساخت (شهرک‌های نوین‌یاد) و بافت مرکزی (ارگانیک و اولیه) است. با توجه به مطالب بیان شده می‌توان گفت که محل سکونت سارقان، وضعیت اجتماعی، اقتصادی و کالبدی نامناسبی دارد.

۴٫۲٫۲. سابقه سکونت سارقان در محل سکونت

با توجه به جدول شماره ۴ می‌توان گفت که سابقه سکونت مجرم در محل، در گروه ۲۱-۴۰ سال، بیشترین فراوانی را دارد و این گروه ۵۳/۲ درصد سابقه سکونت در محل را شامل می‌شود. می‌توان چنین بیان کرد، سابقه سکونت در محل افرادی که به جرم سرقت در زندان به سر می‌برند، بالاست.

بوده و بیش از ۸۰ درصد از بناهای آن ریزدانه (کمتر از ۷۵ مترمربع) است^۱. در واقع این محدوده از شهر اردبیل بیشتر حالت تخریبی و مرمتی دارد و جدای از حاشیه‌نشین بودن آن، جزو بافت‌های فرسوده شهر اردبیل و دارای معابر تنگ و پرپیچ و خم است. در مقابل، در بخش جنوبی شهر، محل سکونت برای سارقی ثبت نشده است. این بخش از شهر هم جزو مناطق مرفه‌نشین و فرادست شهر اردبیل هست و مشکل آنچنانی که زمینه‌ساز بروز سرقت از طرف ساکنان این بخش از شهر باشد، وجود ندارد (اگر هم مشکلی باشد، در حد مناطق فرودست نسیت). همچنین از نظر پراکندگی منطقه شهری نیز، به ترتیب بیشترین فراوانی مربوط به منطقه چهار، دو، یک، پنج و سه شهری است. از لحاظ بافت شهری هم بیشترین محل سکونت مربوط به بافت

تصویر شماره ۳: محل سکونت سارقان در بافت‌ها و مناطق شهری اردبیل

جدول شماره ۴: سابقه سکونت مجرم (سارق محکوم به حبس)

ردیف	سابقه سکونت مجرم در محل	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۱	۱-۲ سال	۸	۳/۶	۳/۶
۲	۳-۵ سال	۱۱	۵	۸/۶
۳	۶-۱۰ سال	۲۳	۱۰/۵	۱۹/۱
۴	۱۱-۲۰ سال	۵۵	۲۵	۴۴/۱
۵	۲۱-۴۰ سال	۱۱۷	۵۳/۲	۹۷/۳
۶	۴۱ سال و بیشتر	۶	۲/۷	۱۰۰
	جمع	۲۲۰	۱۰۰	

۴.۲.۳. محل وقوع سرقت

با توجه به تصویر شماره ۴ و جدول شماره ۵ می‌توان چنین بیان نمود که محل وقوع سرقت در شهر اردبیل، در حالت کلی پراکنده است، اما بیشترین فراوانی و تمرکز در بخش میانی و جنوبی شهر قرار دارد. بخش میانی شهر که بافت نیمه‌ارگانیک شهر است، محلات سرقت‌خیز (مطابق تصویر شماره ۴) حسینییه و قاسمیه در قسمت شمالی آن، سعدی در قسمت غربی آن و محدوده خیابان امام خمینی در قسمت جنوبی آن قرار گرفته است. محلات قاسمیه، حسینه و سعدی به طور متوسط دارای تراکم جمعیتی متوسط (۲۰۰ نفر)، بعد خانوار تقریباً ۳/۸ نفر، نرخ باسوادی حدوداً ۸۰ درصد، نرخ مهاجرت ۲۰ درصد، بیکاری برابر با ۲۲ درصد، متوسط درآمد خانوار ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان هستند. از نظر کالبدی هم متوسط زیربنا ۹۴ متر (متوسط دانه) و ابنیه آنها یک و دو طبقه (۶۵ درصد دو طبقه) و قابل نگهداری است. محدوده خیابان امام خمینی نیز به همین ترتیب است و

می‌توان گفت که در کنار موارد یادشده (تراکم جمعیتی بالای ۲۰۰ نفر، بعد خانوار سه نفر، نرخ مهاجرت ۳۰ درصد، بیکاری ۱۲ درصد و متوسط درآمد خانوار ۲-۳ میلیون تومان) به خاطر واقع شدن این محدوده در بخش تجاری شهر اردبیل، زمینه برای بروز سرقت و فعالیت سارقان محیاست.

همچنین مراکز انتظامی در تمامی محلات و محدوده‌های بیان شده از جمله کلانتری محله اسلامی در بخش مرکزی شهر (در نزدیکی محدوده خیابان امام خمینی) و کلانتری کوی آزادی در شمال شرقی شهر (در نزدیکی محلات قاسمیه و حسینییه) در فاصله کمتر از ۱/۵ کیلومتر قرار دارند که بیانگر دسترسی مناسب محلات یادشده است. عرض معابر نیز در محلات قاسمیه و حسینییه (بافت نیمه‌ارگانیک) مانند بافت اولیه و قدیمی شهر، تنگ و پرپیچ و خم هستند (دارای معابر زیرشش متر و بن‌بست). از همین رو می‌توان گفت که محلات یادشده در بخش میانی شهر اردبیل به خاطر ویژگی‌هایی همچون کوچه‌های تنگ و پرپیچ

جدول شماره ۵: محل سرقت در شهر اردبیل

ردیف	محل/ محدوده	فراوانی	ردیف	محل/ محدوده	فراوانی	ردیف	محل/ محدوده	فراوانی
۱	شهرک کارشناسان	۴	۱۹	غربیان	۱	۳۷	شهرک نیستان	۱
۲	عالی قاپو	۲	۲۰	قیام	۴	۳۸	نیار	۹
۳	ایمه	۱	۲۱	گل مغان	۳	۳۹	پناه آباد	۱
۴	شهرک آزادی	۴	۲۲	شهرک حافظ	۴	۴۰	شهرک رسالت	۲
۵	علی آباد	۴	۲۳	هاشم آباد	۴	۴۱	شهرک رضوان	۴
۶	علی سرباز	۳	۲۴	حسینیه	۳	۴۲	ترمینال	۱
۷	باغمیشه	۱	۲۵	جعفریه	۱	۴۳	شهرک آزادگان	۵
۸	آزار علی	۳	۲۶	شریعتی	۵	۴۴	کریم آباد	۲
۹	بهار آباد	۳	۲۷	زاندارمری	۱	۴۵	ججین	۲
۱۰	باکری	۲	۲۸	کلخوران	۱	۴۶	کاظم آباد	۱
۱۱	سرچشمه	۱	۲۹	ابراهیم آباد	۱	۴۷	اسلام آباد	۱
۱۲	دانش	۱	۳۰	معمار	۱	۴۸	والی	۱
۱۳	دانش آباد	۱	۳۱	میراشرف	۷	۴۹	یوسف آباد	۲
۱۴	چهارراه	۲	۳۲	مقدس	۱	۵۰	زرناس	۱
۱۵	بهشت زهرا	۳	۳۳	سلمان آباد	۴	۵۱	ملاباشی	۳
۱۶	دروازه مشکین	۴	۳۴	معجز	۲	۵۲	ملاهادی	۱
۱۷	دروازه آستارا	۱	۳۵	طالقانی	۲	۵۳	ملایوسف	۲
۱۸	فلسطین	۴	۳۶	محمدیه	۲	۵۴	فیضیه	۱
				جمع کل		۱۳۶		

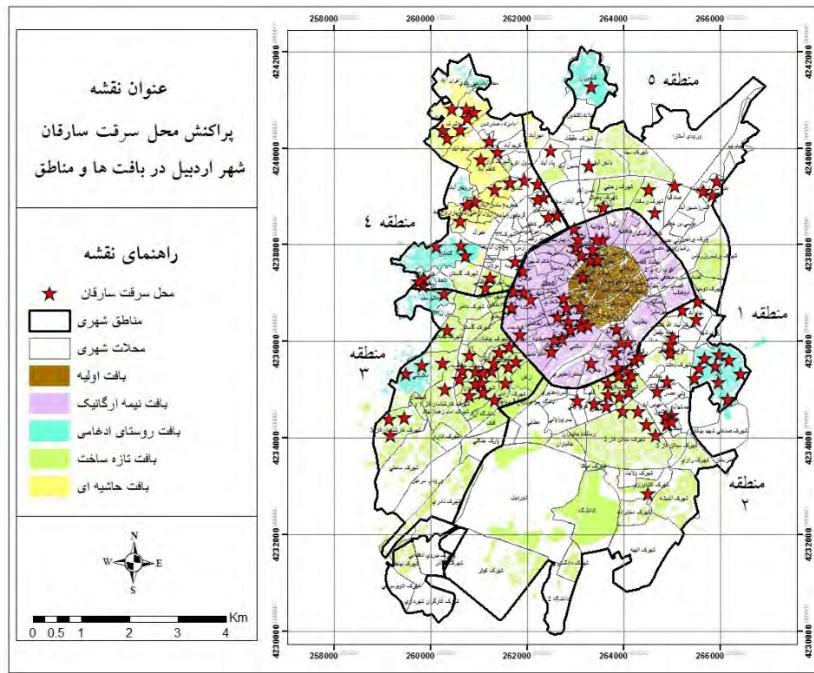
در جنوب غربی شهر (در نزدیکی شهرک های رضوان، آزادی، آزادگان و حافظ) و کلانتری شهرک فلسطین در جنوب شرقی شهر (در نزدیکی شهرک سبلان و فلسطین) قرار دارند. عرض معابر نیز در محلات یادشده به خاطر با برنامه ساخته شدن شان، عریض و مناسب هستند.

به عبارتی دیگر، وضعیت طراحی محیط شهری مثل معابر در این محلات، از نظر پیشگیری از وقوع جرم، نسبت به سایر محلات وضعیت بهتری دارد و می توان گفت که در این محلات وجود اجناس با ارزش مادی بالا، نرخ بالای مهاجرت و وجود مغازه های تجاری، مهمترین دلیل هجوم سارقان هستند. با توجه به مطالب بیان شده می توان گفت که وضعیت محلات مورد سرقت (محل وقوع سرقت)، از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و کالبدی نسبت به سایر محلات شهر اردبیل به ویژه نسبت به محلاتی که محل سکونت سارقان است، به مراتب مناسب تر است.

گفتنی است که از نظر پراکندگی منطقه شهری (به لحاظ جرم خیزی سرقت)، به ترتیب بیشترین فراوانی مربوط به منطقه دو، سه، یک، چهار و پنج شهری است. از لحاظ بافت شهری هم بیشترین محل وقوع سرقت مربوط به بافت تازه ساخت (محلات نوبنیاد واقع در بخش میانی و جنوبی شهر) و کمترین آن هم مربوط به بافت اولیه (بافت ارگانیک) است.

و خم و وجود راه های درروی زیاد برای سارقان، فرسوده بودن ابنیه ها، تراکم بالای جمعیتی و فعالیتی، زمینه برای سرقت فراهم شده است.

در بخش جنوبی شهر محلات نوبنیاد و مرفه نشین همچون شهرک های سبلان و فلسطین در قسمت جنوب شرقی (حد فاصل خیابان های باکری، فلسطین، خیرین مدرسه ساز و بعثت) و شهرک های آزادی، آزادگان، حافظ و رضوان در قسمت جنوب غربی (حد فاصل خیابان های حافظ شیرازی و آذربایجان) قرار گرفته اند (محلات دارای بیشترین سرقت). شهرک های سبلان و فلسطین دارای تراکم جمعیتی ۲۰۰ نفر به بالا، بعد خانوار ۳/۶ نفری، باسواد ۸۵ درصدی، نرخ مهاجر ۳۰ درصدی، بیکاری ۱۶ درصدی و میانگین درآمد ۲-۲/۵ میلیون تومان دارند. ابنیه در این شهرک ها اکثراً نوساز (حدوداً دو سوم)، درشت دانه (به طور متوسط ۱۰۰ متر به بالا) و سه طبقه (حدوداً ۷۵ درصد) هستند. در شهرک های جنوب غربی شهر (حافظ، آزادی، آزادگان و رضوان) نیز شرایط تقریباً به مانند سبلان و فلسطین است با این تفاوت که نرخ باسواد ۹۵ درصد، درآمد خانوار به طور متوسط سه میلیون و بیشتر و ابنیه ها درشت دانه (به طور متوسط زیربنای بیش از ۱۲۰ متر مربع) هستند. از نظر فیزیکی هم فاصله از کلانتری در تمامی محلات یاد شده کمتر از یک کیلومتر بوده که بیانگر دسترسی مناسب آنهاست. کلانتری شهرک رضوان

تصویر شماره ۴: محل وقوع سرقت در بافت‌ها و مناطق شهری اردبیل

۴.۳. نوع سرقت

با توجه به جدول شماره ۶ در خصوص نوع سرقت می‌توان چنین گفت که به ترتیب سرقت‌ها از منزل، ماشین و فرد است. این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره برابر با ۹۴/۵۲۶ و مقدار sig برابر با ۰/۰۰۰ در سطح ۹۹ درصد آزمون خی دو معنی‌دار است، یعنی فرض یکنواخت بودن توزیع نوع سرقت رد می‌شود؛ چراکه بین فراوانی‌های مشاهده شده با فراوانی‌های مورد انتظار تفاوت تعداد یا فراوانی وجود دارد.

۴.۳.۱. بررسی ارتباط بین محل سکونت و محل وقوع سرقت

از مهمترین متغیرهای این تحقیق یکی محل سکونت سارقان و دیگری محل وقوع سرقت است. در همین خصوص داده‌های جمع‌آوری شده و تحلیل شده مربوط به متغیرهای بیان شده در بافت‌های شهری اردبیل در جدول شماره ۷ ارائه شده است. با توجه به جدول‌های شماره ۳ و ۵ و تصویرهای شماره ۳ و ۴، اینگونه به نظر می‌رسد که رابطه‌ای بین محل وقوع جرم با محل سکونت مجرمان وجود داشته باشد. از همین رو از آزمون کرامرز استفاده شده است.

جدول شماره ۶: گونه‌شناسی نوع سرقت در شهر اردبیل با استفاده از آزمون خی دو

ردیف	سرقت	فراوانی قابل مشاهده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه
۱	از منزل و ساختمان نمیه کاره	۶۲	۴۱/۶	۲۹/۸	۳۲/۲
۲	ماشین و لوزم مربوطه	۳۴	۲۲/۸	۲۹/۸	۴/۲
۳	از مراکز دولتی و عمومی	۸	۵/۴	۲۹/۸	-۲۰/۸
۴	از مراکز تجاری (مغازه و شرکت)	۱۶	۱۰/۷	۲۹/۸	-۱۳-۸
۵	از فرد (کیف، طلا، تلفن و ...)	۲۹	۱۹/۵	۲۹/۸	-۰/۸
	مجموع	۱۴۹	۱۰۰	-	-

جدول شماره ۷: بررسی رابطه بین محل سکونت و محل سرقت با استفاده از آزمون کرامرز

محل سکونت و محل سرقت	ارگانیک	نیمه ارگانیک	تازه ساخت	حاشیه‌ای	روستای ادغامی	جمع
ارگانیک	۱	-	۱	-	-	۲
نیمه ارگانیک	۱	۱۳	۱۵	۳	۳	۳۵
تازه ساخت	-	۹	۳۱	۴	۵	۴۹
حاشیه‌ای	۱	۴	۱۶	۷	۴	۳۲
روستای ادغامی	-	۳	۶	۲	۴	۱۵
جمع	۳	۲۹	۷۰	۱۶	۱۶	۱۳۴

با توجه به جدول شماره ۷، از ۱۳۴ موردی که محل سکونت و محل وقوع جرم آنها بیان شده، محل جرم ۷۰ نفر از آنها در بافت‌های تازه ساخت شهر اردبیل بوده که از این بین ۳۱ نفرشان در همان بافت (بافت تازه ساخت) سکونت داشته‌اند (یعنی حدوداً ۴۴/۵ درصد از سارقان بافت تازه ساخت شهر، از ساکنان خود بافت بوده است)، از بین ۲۹ نفر از زندانیان شهر اردبیل هم که محل جرمشان مربوط به بافت نیمه ارگانیک است، محل سکونت ۱۳ نفرشان همان بافت است (۴۴/۸ درصد). همچنین از بین آنهایی هم که محل وقوع جرمشان در بافت حاشیه‌ای بوده اکثراً محل سکونتشان هم در همان بافت بوده است (۷ نفر از ۱۶ نفر، یعنی ۴۳/۸ درصد تشابه). در خصوص تشابه محل سکونت و محل وقوع سرقت در بافت روستاهای ادغامی این تشابه ۲۵ درصد (۴ مورد سکونت از ۱۶ مورد سرقت) و در بافت ارگانیک نیز ۳۳ درصد است (یک مورد سکونت از سه مورد سرقت). در حالت کلی و با توجه به مقدار ارزش آزمون کرامرز (۰/۵۶۱) و sig (۰/۰۰۰) به دست آمده می‌توان گفت که رابطه معنی‌داری بین محل سکونت و محل وقوع سرقت مجرمان وجود دارد.

با توجه به تصویر شماره ۵ می‌توان گفت که محل سکونت و محل وقوع سرقت زندانیان شهر اردبیل تقریباً منطبق بر هم هستند. گفتنی است برخی از محلات یاد شده، جزو محدوده بافت فرسوده هستند (یعنی جدای از این که در بافت حاشیه‌ای و یا ... قرار دارند، به خاطر فرسودگی بالا، جزو بافت‌های فرسوده محسوب می‌شوند). از همین رو لازم است وضعیت سکونت و وقوع درگیری این بافت‌ها هم مورد بررسی قرار گیرد.

تصویر شماره ۶ بیانگر این امر است که قسمت اعظم بافت‌های ارگانیک، روستاهای ادغام شده به شهر و حاشیه‌ای و بخشی از بافت نیمه ارگانیک جزو بافت فرسوده اردبیل هستند. ۳۵ مورد از

سکونت مجرمان و ۵۷ مورد از محل وقوع سرقت آنها در این بافت اتفاق افتاده و می‌توان گفت که از ۱۵۵ محل سرقت، ۵۷ محل آن در بافت فرسوده شهر اردبیل رخ داده و رقمی حدود ۳۷ درصد را نشان می‌دهد؛ یعنی بیش از یک سوم سرقت‌ها در بافت‌های فرسوده شهر اردبیل به وقوع می‌پیوندد و این رقم از تعداد محل سکونت سارقان بیشتر است.

۴٫۴ تحلیل‌های زمانی سرقت

منظور از تحلیل‌های زمانی، یعنی زمان وقوع سرقت به صورت فصل، ماه، روز و ساعت است که در ادامه ارائه شده‌اند.

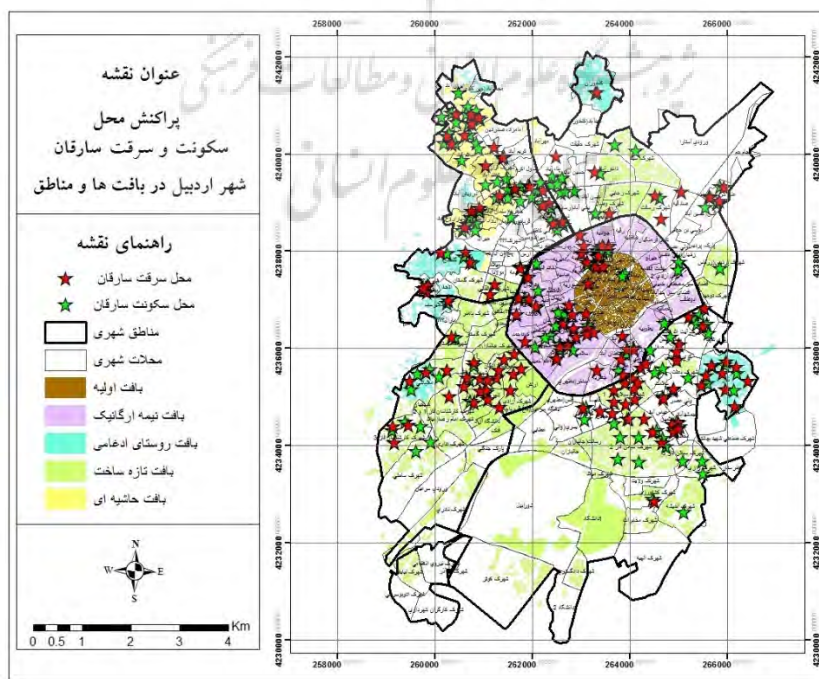
۴٫۴٫۱ فصل وقوع سرقت

برای بررسی و شناسایی توزیع فصل وقوع سرقت در شهر اردبیل از آزمون خی‌دو استفاده شده که در جدول شماره ۸ ارائه شده است.

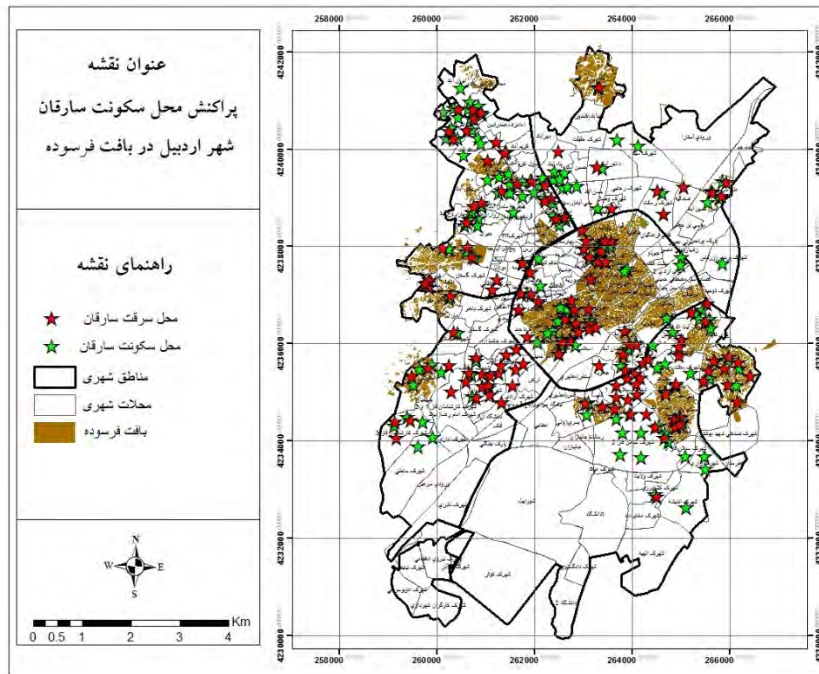
خروجی جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که بیشترین وقوع سرقت در فصل تابستان بوده (۳۵ درصد) و کمترین آن در پاییز رخ داده است (۲۶/۲ درصد). این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره آزمون خی‌دو برابر با ۱۴/۵۹۸ و مقدار sig برابر با ۰/۰۰۲ در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار هستند، یعنی فرض یکنواخت بودن توزیع سرقت در فصول سال رد می‌شود.

۴٫۴٫۲ ماه وقوع سرقت

برای تجزیه و تحلیل دقیق‌تر زمان سرقت، ماه وقوع سرقت نیز مورد بررسی قرار گرفته و با استفاده از آزمون خی‌دو زمان وقوع سرقت به صورت ماهانه بررسی شده و نتایج آزمون در جدول شماره ۹ نشان داده شده است.

تصویر شماره ۵: محل سکونت سارقان و محل وقوع سرقت در بافت‌ها و مناطق شهری اردبیل

تصویر شماره ۶: محل سکونت و محل وقوع درگیری مجرمان در بافت فرسوده شهر اردبیل

جدول شماره ۸: بررسی توزیع فصل وقوع سرقت در شهر اردبیل با استفاده از آزمون خی دو

ردیف	فصل وقوع سرقت	فراوانی قابل مشاهده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه
۱	بهار	۳۸	۱۷/۸	۳۵/۵	-۱۵/۵
۲	تابستان	۷۵	۳۵	۳۵/۵	۲۱/۵
۳	پاییز	۴۵	۲۱	۳۵/۵	-۸/۵
۴	زمستان	۵۶	۲۶/۲	۳۵/۵	۲/۵
	مجموع	۲۱۴	۱۰۰	-	-

جدول شماره ۹: بررسی توزیع ماه وقوع سرقت در شهر اردبیل با استفاده از آزمون خی دو

ردیف	ماه وقوع سرقت	فراوانی قابل مشاهده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه
۱	فروردین	۱۳	۶/۱	۱۷/۸	-۴/۸
۲	اردیبهشت	۱۲	۵/۶	۱۷/۸	-۵/۸
۳	خرداد	۱۳	۶/۱	۱۷/۸	-۴/۸
۴	تیر	۱۶	۷/۵	۱۷/۸	-۱/۸
۵	مرداد	۳۰	۱۴	۱۷/۸	۱۲/۲
۶	شهریور	۲۹	۱۳/۶	۱۷/۸	۱۱/۲
۷	مهر	۹	۴/۲	۱۷/۸	-۸/۸
۸	آبان	۲۱	۹/۸	۱۷/۸	۳/۲
۹	آذر	۱۵	۷	۱۷/۸	-۲/۸
۱۰	دی	۲۴	۱۱/۲	۱۷/۸	۶/۲
۱۱	بهمن	۲۳	۱۰/۷	۱۷/۸	۵/۲
۱۲	اسفند	۹	۴/۲	۱۷/۸	-۸/۸
	مجموع	۲۱۴	۱۰۰	-	-

با $33/402$ و مقدار sig برابر با $0/000$ در سطح ۹۹ درصد معنی دار هستند؛ یعنی فرض بیکنواخت بودن توزیع جرم سرقت در ماه‌های سال رد می‌شود.

با توجه به جدول شماره ۹ می‌توان گفت که بیشترین سرقت در ماه‌های مرداد (۱۴ درصد) و شهریور (۱۳/۶ درصد) بوده و کمترین آن در مهرماه (۴/۲ درصد) و اسفندماه (۴/۲ درصد) رخ داده است. این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره آزمون خی دو برابر

۴/۴/۳. روز وقوع سرقت

یکی دیگر از گویه‌های مطرح در این تحقیق، وقوع سرقت براساس روزهای هفته بوده که در این خصوص جدول شماره ۱۰ خروجی آزمون مورد بررسی را نشان می‌دهد. نتایج جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد که بیشترین وقوع سرقت

در روز جمعه (۳۹ درصد) بوده و کمترین آن در روزهای یکشنبه و دوشنبه (هر کدام دو درصد) رخ داده است. این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره آزمون χ^2 دو برابر با ۵۲/۰۲۴ و مقدار sig برابر با ۰/۰۰۰ در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار هستند؛ یعنی فرض یکنواخت بودن توزیع سرقت در روزهای هفته رد می‌شود.

جدول شماره ۱۰: بررسی توزیع روزهای وقوع سرقت در شهرداری با استفاده از آزمون χ^2

ردیف	روزهای وقوع سرقت	فراوانی قابل مشاهده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه
۱	روز شنبه	۱۲	۱۴/۶	۱۱/۷	۰/۳
۲	روز یکشنبه	۱۲	۱۴/۶	۱۱/۷	۰/۳
۳	روز دوشنبه	۲	۲/۴	۱۱/۷	-۹/۷
۴	روز سه‌شنبه	۲	۲/۴	۱۱/۷	-۹/۷
۵	روز چهارشنبه	۹	۱۱	۱۱/۷	-۲/۷
۶	روز پنج‌شنبه	۱۳	۱۵/۹	۱۱/۷	۱/۳
۷	روز جمعه	۳۲	۳۹	۱۱/۷	۲۰/۳
	مجموع	۸۲	۱۰۰	-	-

۴/۴/۴. ساعت وقوع سرقت

بررسی رابطه بین تعداد وقوع سرقت براساس ساعات شبانه‌روز نیز در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته و خروجی حاصل از آزمون χ^2 دو آن در جدول شماره ۱۱ ارائه شده است. با توجه به جدول شماره ۱۱ می‌توان گفت که بیشترین وقوع سرقت در وعده ظهر (۳۴/۸ درصد) و سپس نیمه شب (۲۱/۹ درصد) بوده و کمترین آن در عصر (۶/۴ درصد) رخ داده است. این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره آزمون χ^2 دو برابر با ۳۸/۵۲۵ و مقدار sig برابر با ۰/۰۰۰ در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار هستند؛ یعنی فرض یکنواخت بودن توزیع سرقت در وعده‌های روزانه رد می‌شود.

۴/۵. سابقه جرم

طبق جدول شماره ۱۲، از بین ۲۳۳ نفری که به دلیل سرقت در زندان اردبیل دوران محکومیت خود را طی می‌کنند، ۱۴۷ نفر به سؤال سابقه جرم پاسخ دادند که از این بین ۱۳۹ نفرشان دارای سابقه قبلی بوده‌اند (۹۴/۶ درصد). یعنی می‌توان گفت که اکثر زندانیان شهرداری دارای سابقه قبلی هستند. این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره آزمون χ^2 دو برابر با ۱۱۶/۷۴۱ و مقدار sig برابر با ۰/۰۰۰ در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار هستند؛ یعنی فرض یکنواخت بودن توزیع سابقه قبلی بین مجرمان رد می‌شود. حال لازم است بدانیم که رابطه‌ای بین نوع جرم فعلی با نوع جرم قبلی در بین افراد سابقه‌دار وجود دارد یا نه، که در این خصوص هم نتایج در جدول شماره ۱۳ ارائه شده است.

جدول شماره ۱۱: بررسی توزیع وعده‌های روزانه (ساعات) وقوع سرقت در شهرداری با استفاده از آزمون χ^2

ردیف	ساعات وقوع سرقت	فراوانی قابل مشاهده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه
۱	ساعت ۱-۵ (نیمه شب)	۴۱	۲۱/۹	۳۷/۴	۳/۶
۲	ساعت ۶-۱۰ (صبح)	۳۶	۱۹/۳	۳۷/۴	-۱/۴
۳	ساعت ۱۱-۱۵ (ظهر)	۶۵	۳۴/۸	۳۷/۴	۲۷/۶
۴	ساعت ۱۶-۱۹ (عصر)	۱۲	۶/۴	۳۷/۴	-۲۵/۴
۵	ساعت ۲۰-۲۴ (شب)	۳۳	۱۷/۶	۳۷/۴	-۴/۴
	مجموع	۱۸۷	۱۰۰	-	-

جدول شماره ۱۲: بررسی وجود سابقه قبلی جرم با استفاده از آزمون χ^2

سابقه قبلی جرم	فراوانی قابل مشاهده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه
سابقه دار	۱۳۹	۹۴/۶	۷۳/۵	۶۵/۵
بدون سابقه	۸	۵/۴	۷۳/۵	-۶۵/۵
جمع	۱۴۷	۱۰۰	-	-

جدول شماره ۱۳: بررسی رابطه بین نوع جرم فعلی (سرقت) و نوع جرم قبلی (در افراد سابقه‌دار) با استفاده از آزمون کرامرز

سابقه جرم قبلی	درگیری	مواد	مالی	سرقت	جمع
فراوانی	۹	۵۴	۵	۵۹	۱۲۷
درصد	۷/۱	۴۲/۵	۳/۹	۴۶/۵	۱۰۰

مطابق با جدول شماره ۱۳، از بین ۱۲۷ نفری که اطلاعات شان در خصوص دو متغیر نوع جرم فعلی (سرقت) و نوع جرم قبلی به دست آمده، از ۵۹ مورد زندانی داری جرم سرقت (۴۶/۵ درصد مشابهت جرم فعلی و جرم قبلی)، ۵۴ مورد دارای جرم خرید و فروش مواد مخدر (۴۲/۵ درصد) نه مورد درگیری و پنج مورد هم دارای سابقه مالی بودند. با توجه به مقدار ارزش آزمون کرامرز (۰/۶۲۵) و sig (۰/۰۰۰) به دست آمده می‌توان گفت که رابطه معنی داری بین نوع جرم فعلی و نوع جرم قبلی مجرمان وجود دارد.

۴/۵/۱. دلیل انجام سرقت

طبق جدول شماره ۱۴، از بین ۲۱۰ نفری که دلیل سرقت خود را ذکر کرده‌اند، ۲۶ نفر معادل ۱۱/۲ درصد، اختلافات خانوادگی (وجود طلاق، اعتیاد و بیمار در خانواده)، ۲۶ نفر ارتباط با مواد مخدر (۱۱/۲ درصد) و ۱۵۷ نفر معادل ۶۷/۴ درصد مشکلات مالی را علت عمده در اقدام به سرقت اعتراف کردند. این توزیع فراوانی با توجه به مقدار آماره آزمون خی دو برابر با ۱۲۶/۲۴۹ و مقدار sig برابر با ۰/۰۰۰ در سطح ۹۹ درصد معنی دار هستند؛ یعنی فرض یکنواخت بودن توزیع دلیل سرقت رد می‌شود.

جدول شماره ۱۴: بررسی دلیل انجام سرقت با استفاده از آزمون خی دو

دلیل وقوع جرم سرقت	فراوانی قابل مشاهده	درصد	فراوانی مورد انتظار	نتیجه
ارتباط با مواد مخدر	۲۶	۱۱/۲	۵۲/۵	-۲۶/۵
داشتن مشکل مالی	۱۵۷	۶۷/۴	۵۲/۵	۱۰۴/۵
اختلافات خانوادگی	۱۸	۷/۷	۵۲/۵	-۳۴/۵
مشکل مالی و خانوادگی	۹	۳/۹	۵۲/۵	-۴۳/۵
جمع	۲۱۰	۱۰۰	-	-

۵. نتیجه‌گیری

در این تحقیق برای بررسی زمان و مکان بروز سرقت، از آزمون‌های آماری و نقشه پراکنش استفاده شد و بنا بر یافته‌های تحقیق می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که جرایم سرقت در زمان خاصی رخ می‌دهند. به گونه‌ای که اکثر سرقت‌ها در فصل تابستان و به خصوص در شهریور ماه، آن هم آخر هفته و در شب و نیمه شب اتفاق افتاده است. می‌توان نتیجه گرفت که شرایط زمانی در بروز سرقت تأثیرگذار است. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق مرشدی (۲۰۰۹) در خصوص نقش زمان در بروز سرقت همخوانی دارد اما با نتایج تحقیقات بارانی و همکاران (۲۰۱۰) مبنی بر این که بیشتر جرایم در روزهای شنبه، یکشنبه و چهارشنبه و غالباً روز و وقت اداری رخ می‌دهد و رضوانی و همکاران (۲۰۱۱) مبنی بر این که سرقت دام در فصل‌های مختلف سال متفاوت بوده و بیشترین درصد آن در فصل زمستان رخ می‌دهد، همخوانی ندارد.

نتیجه‌گیری دیگری که از این تحقیق می‌توان نمود این است که سارقان اکثراً در محلات فرودست که شرایط محیطی، اقتصادی و اجتماعی مناسبی ندارند، زندگی می‌کنند. آنها اکثراً داری شغل کاذب و آزاد، سواد کم و اعتیاد هستند. معابر تنگ و تاریک، بهداشت نامناسب، بدمسکنی و خدمات شهری بسیار ضعیف هم مربوط به محیط مسکونی آنهاست. طبق نظریه‌های جرم‌شناسی، این محلات فضاهای بی‌دفاع شهری هستند که محیط شهری آنها از نظر پیشگیری از وقوع جرم، بدون طراحی و برنامه‌ریزی ساخته شده است. محلات حاشیه‌نشینی که مکان‌های جرم خیر هستند. در مقابل، سرقت‌ها اکثراً در محلات فرادست بخش میانی شهر و شهرک‌های مرفه‌نشین اتفاق افتاده است. محلات بخش میانی شهر اردبیل به تبعیت از نظریه دوایر متحدالمرکز برگس (منطقه دوم به عنوان منطقه تحول و گذار، منطقه وقوع جرم) منطقه‌ای که سرقت در آن بیشتر از مناطق دیگر است، دارای شرایط خاص

شهرسازی است که برای سارقان، حکم حوزه عملیاتی را دارد. این منطقه از شهر که دارای معابر پرپیچ و خم و تاریک و باریک است، دارای ابنیه‌های ویلایی یک طبقه، با دیوارهای کوتاه و درب‌های قدیمی، وسوسه‌کننده سارقان، برای ارتکاب جرم سرقت است. اما سرقت از محلات مرفه‌نشین ساخته شده با اصول شهرسازی، به ارزش جنسی که سارق برای به دست آوردن آن ریسک می‌کند، بستگی دارد.

در واقع بروز سرقت از نظر مکانی، از پراکندگی خاصی تبعیت می‌کند و این که بین محل سکونت و محل وقوع جرم سرقت مشابهت و مطابقت وجود دارد. به گونه‌ای که، مشابهت ۴۴/۵ درصدی در بافت تازه ساخت، ۳۳/۳ درصدی در بافت ارگانیک، ۴۳/۸ درصدی در بافت حاشیه‌ای، ۴۴/۸ درصدی در بافت میانی و ۲۵ درصدی در بافت روستاهای ادغامی، گواه بر انطباق بین محل سکونت و محل وقوع سرقت است. یعنی این که بین محل سکونت و محل وقوع سرقت رابطه معنی داری وجود دارد. در همین راستا یافته‌های این تحقیق با یافته‌های تحقیق مرشدی (۲۰۰۹) و عبدی و همکاران (۲۰۰۸) در خصوص نقش مکان در بروز سرقت همخوانی دارد اما با یافته‌های بارانی و همکاران (۲۰۱۰) در خصوص بروز سرقت در بخش مرکزی شهری و سجادیان و همکاران (۲۰۱۲) در خصوص عدم مرکزیت سرقت در بخش مرکزی شهر، همخوانی ندارد و این که یافته‌های تحقیق مبنی بر این که رابطه معنی داری بین محل سکونت و محل بروز سرقت وجود دارد با یافته‌های تحقیق بیانلو و همکاران (۲۰۱۱) همخوانی دارد.

در حالت کلی می‌توان گفت که در بروز سرقت عوامل گوناگونی همچون ویژگی‌های فردی، اجتماعی-اقتصادی، طبیعی و فیزیکی نقش دارند. چراکه نتایج این تحقیق بیانگر این امر است که اکثر سرقت‌ها از طرف افراد معتاد، سابقه‌دار، جوان و میانسال، سطح سواد پایین، بعد خانوار و تراکم جمعیتی بالا، وضعیت شغلی

- (2013). Investigating patterns of residential theft using exploratory analysis of spatial data Case study: Zahedan, Strategic research on security and social order, No.2, pp. 1-23. [in Persian].
- Hedayati, A. & Abbasi, E. (2009). Crime centers scientific management by using GIS (Geographical information system); Case study: Kinds of robbery crime at Qazvin city, Discipline management studies journal, No.2, pp.177-198. [in Persian].
 - Hillier, B., & Sahbaz, O. (2010). High resolution analysis of crime patterns in urban street networks: an initial statistical sketch from an ongoing study of London borough, Proceedings of the Fifth International Space Syntax Symposium, Phd Thesis, University of Delft.
 - Kalantari, M., Hedayati, A. & Abbasi, E. (2010). Investigation field's usage amount and effect in generating crime centers by using GIS (Geographical information system), Discipline knowledge journal, No.3, pp.141-181. [in Persian].
 - Keynia, M. (1994). Criminology principals, Vol. 2, Tehran: Tehran University Publication. [in Persian].
 - Morshedi, M. (2009). Investigation effective factors in selection of robbery place (Case Study: Houses robbery at Khoy city, 2007), Prevention crime studies, No.13, pp.7-38. [in Persian].
 - Plass, S.P. & Carmody, C.D. (2005). Routine Activities of Delinquent and Non-Delinquent Victims of Violence Crime. American Journal of Criminal Justice, No.2, pp.235-245.
 - Rezvani, M. R., Zare, Z., Farhadi, S. & Niksirat, M. (2011). Crime geography in rural parts by focusing on animal's robbery in Chardooli district, Ghorveh city, Discipline management studies journal, No. 1, pp. 38-62. [in Persian].
 - Safa, D. & Fooladi, H. (2016). Studying qualitative reasons and robbery experiences from houses and their effects on social security and order; Case study: Qom city, Investigation Iran social subjects, No.1, pp.125-154. [in Persian].
 - Sajjadian, N., Shojaeian, A. & Karmalach'ab, H. (2012). Investigation placement robbery crime centers at Ahvaz city, Zagros viewpoint Geographical journal, No.13, pp.165-188. [in Persian].
 - Salami, M., Zahri, Z. & Ashrafi, A. (2012). Recognition and zoning robbery crime occurrence

نابسامان (بیکار و شغل کاذب)، دارای مشکل مالی (کم درآمد) و ساکن در محیط مسکونی حاشیه‌نشین و فرسوده و در تاریکی و ایام گرم و تعطیل سال رخ داده است. در کنار موارد یادشده، ویژگی‌های فیزیکی محل سکونت و محل سرقت هم تأثیرگذار بودند. هرچند عرض معابر و حتی دسترسی به کلاتری‌ها نقش چندانی در بروز و یا عدم بروز سرقت نداشتند اما تراکم بالای ساخته شده، درشت دانه بودن ابنیه‌ها و مسکن آپارتمانی (چند طبقه) در محدوده‌های سرقتی، در کنار وجود وسیله سرقت (دسترسی و ارزش آن)، جزو شاخص‌های مطرح در بروز سرقت بوده است. در نهایت با توجه به یافته و نتایج تحقیق، پیشنهادهای زیر مطرح می‌شود.

براساس یافته‌های تحقیق، وقوع سرقت‌ها اکثراً در شب هنگام و ایام تعطیلات رخ داده است. از آنجایی هم که سرقت‌ها اکثراً از منازل رخ داده، پیشنهاد می‌شود کنترل اجتماعی در محلات و حتی مکان‌های پرتردد برای ساعات و ایام یاد شده بیشتر شود (مثلاً حضور گشت انتظامی در این ساعات بیشتر باشد). از آنجایی که بیشترین وقوع سرقت‌ها در بافت‌های تازه ساخت و مرفه‌نشین شهر اردبیل بوده، پیشنهاد می‌شود به این بافت‌ها توجه ویژه‌ای شود (نصب دوربین مداربسته و به کارگیری نگهبان محله در کنار ایجاد ایستگاه پلیس و گشت خودرویی، بهترین پیشنهادها در این خصوص هستند).

References:

- Abdi, T., Khalatbari, A. & Kamrani Saleh, B. (2008). Effective factors on robbery occurrence to force at Karaj city, Discipline management studies journal, No.1, pp.64-78. [in Persian].
- Abdollahi-Haghi, M. (2004). Crime Prevention through Applied Urban Land Planning. Master's Thesis, University of Zanjan. [in Persian].
- Atashaneh, M. & Amiri, M. (2010). Reasons and factors of robbery crime at Ahvaz city, Special journal of social sciences Islamic Azad University-Shoshtar branc, No.11, pp.103-126. [in Persian].
- Bayanloo, Y., Ghodrati, H., Hasani, M. H. & Bayat, M. (2011). Comparative investigation of station and non-station robbery in Zanjan province cities at 2007-2008, Discipline knowledge journal, No.1, pp.135-159. [in Persian].
- Barani Beyranvand, M., Kalantari, M. & Jabbari, K. (2010). Analysis criminal guilty time-Location patterns analysis in urban regions (Case study: Force robbery crimes, Satanism, levy at Tehran central part), Social discipline, No.1, pp.7-23. [in Persian].
- Berthau, I., Hajinejad, A., Asgari, A. & Goli, A.

centers at Birjand city, Social discipline and Security guideline researches, No.2, pp.83-102. [in Persian].

- Tavakoli, M. (2005). Identification and analysis of urban crime centers, Graduate master's degree, command and control, Master's Thesis, Department of Command and Staff, Police University. [in Persian].
- Varai, A., Moghimi, M., Ebadinejhad, M. & Moradi, G. (2011). Investigation effective factors on assault robbery occurrence at Bandar Abbas, Discipline knowledge journal, No.3, pp.135-168. [in Persian].
- Yazdani, M. & Pashazadeh, A. (2018). Spatial-temporal analysis and causes of urban accidents in Ardebil and provide appropriate solutions for reducing, Office of Vice Chancellor for Research, University of Mohaghegh Ardabili. [in Persian].

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی